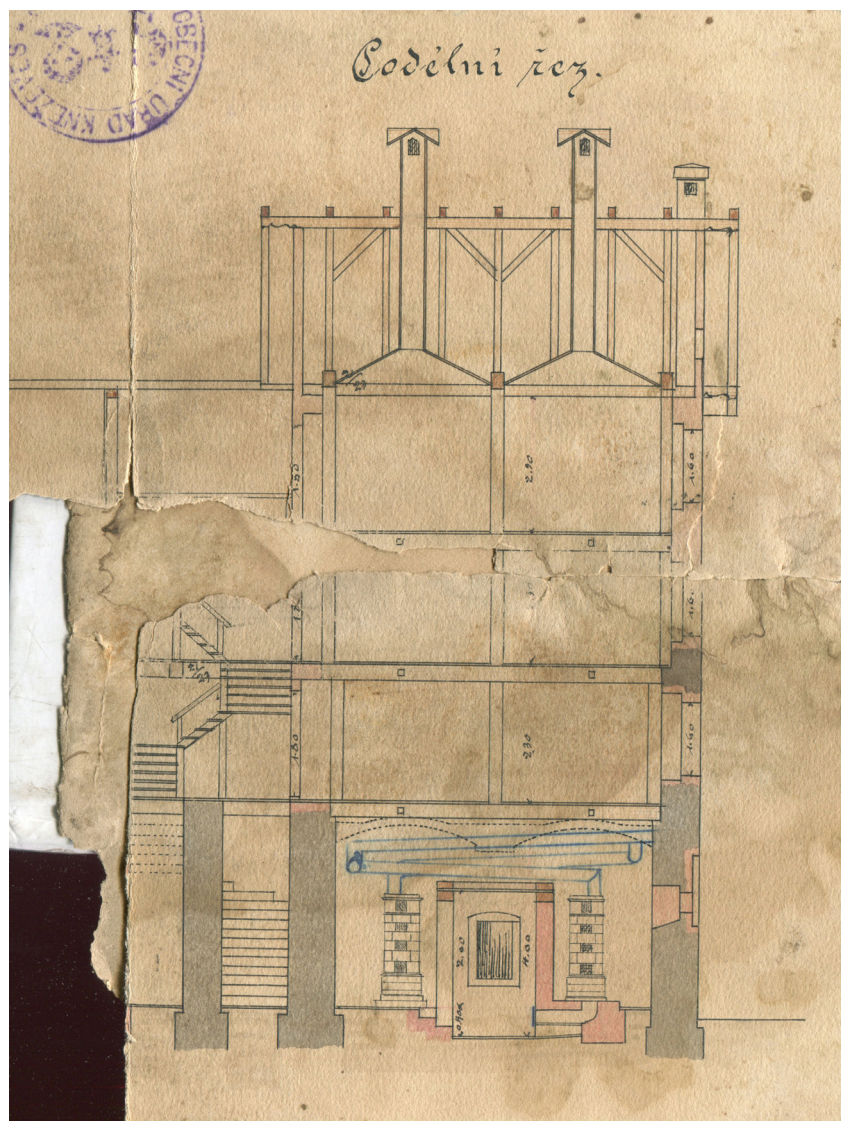

Na Štrosově chmelnici

předčasně umíraly. Syn jeho Alexander, sedlář, přiženil se do čp. 49, tam jako voják za 1. světové války zemřel. Do řečených chalup chodilo se uličkou 3 m širokou, jež táhla se podle západní hranice čp. 71 až k potoku. Tato ulička jako veřejný statek existuje dosud. Je uzavřena vrátky, která až do odvolání má povoleny majitel čp. 76. Platí za to udržovací poplatek.

Chmelařství Jakuba Štrose se rozrůstalo a sušárna v čp. 102 mu nikterak nepostačovala. Proto vykoupil chaloupky od Vaňků a od Kleerů, postavil na místě oněch chaloupek i jejich dvorků velkou sušárnu 60 m dlouhou a 16 m širokou o 3 podlahách prkenných nad sebou. Tato sušárna byla vysoká, nad topeništěm byly pojízdné lísky opatřené železným sítem a na té se dalo usušit velké množství chmele. Stavěl ji v roce 1895. Tak přechází se k velkovýrobě chmele. Předtím než stavěl tuto sušárnu, vykoupil statek čp. 69 v bezprostředním sousedství směrem na západ. Další rolnická usedlost v čp. 124, tak jako v čp. 69, byla takzvaný půllán. Čp. 69 náleželo Janu Šváchovi, který býval starostou, čp. 124 patřilo Františku Šváchovi. Stavby u čp. 69 byly většinou dřevěné, kromě světnice a větší než v čp. 124, kteréž bylo slamou kryté, dřevěné a zcela sešlé. Jakub Štros koupil tyto oba půllány a chalupu čp. 68 koupil také. Tuto bez polí. Oba půllány s polem a dříve hostinec čp. 102 také s polnostmi. V starých chaloupkách u čp. 124 bydlila rodina Frant. Altery, ševce; v druhé světnici bydlil krejčí s rodinou Hyn. Englický. Této chalupě říkali Alterovna, jako domku čp. 123 Vaňkovna. Na dvoře čp. 124 byla i dřevěná chaloupka výměnkářská, v ní bydlil s rodinou Staněk. Čp. 68 patřilo v té době Janu Modrovi, ševci. Na tato čp. 71, 70, 69, 124, 68 a 123 byl přímý pohled z čp. 102. Čp. 102, než je koupil J. Štros, držel Antonín Majer (Němec), majitel živnosti hospodářské a hostinský.

Průřez sušárnou v čp. 102

Mezi kostelem a hostincem čp. 102, při jihovýchodní straně, stojí železný křížek na kamenném podstavci s letopočtem 1842. Ten zříditi dala vdova Háta Štýbrová, hostinská a majitelka živnosti hospodářské, čp. 102.

Z chalup proti hostinci čp. 102 Jak. Štros nevykoupil jen chalupu čp. 70, v níž v tu dobu bydlil domkář Vojtěch Englický. V tomto čp. 70 narodil se 24. 4. 1862 Vojtěch Panoška, zaznamenáno nádeník, syn Jana, vnuk Jakuba Panošky. Také tam bydlila rodina Františka Svobody, nádeníka, s několika dětmi. Chalupu čp. 70 přestavěl Frant. Hejda, rolník z čp. 65 pocházející, když svoje hospodářství rozprodal. Domek čp. 70 byl dříve dřevěná, došky krytá a sešlá chaloupka.

Pozdějšími držiteli domu čp. 70 byli Josef Vyhnis a pak Josef Pergler. První byl obchodník s textilem, druhý obuvník.

Když J. Štros koupil hostinec čp. 102, prodal ponejvíce dřevěné stavby v čp. 70, byly slámou kryté, Janu Ransdorfovi z čp. 126.

Po něm je měl Václav Ransdorf. Ten, když naléhavě potřeboval peněz na splacení směnky, kterouž jako svědek ručitel podepsal, prodal polovinu svých polí a stavby za přídavek vyměnil za chatrné a dřevěné stavbičky s maličkým dvorkem v čp. 29 s čtvrtláníkem Vojtěchem Mrázem.

Za staveními čp. 71, 69, 68, 124, 123 byly záhumenky, kteréž dosahovaly až k potoku.

Od Marie Štrosové, narozené r. 1876 v čp. 102, svobodné, vykoupen byl dům čp. 124 místním národním výborem v roce 1948.

Když Jakub Štros zemřel, dědil po něm veškerý majetek syn Emil, který byl advokátem v Rakovníku. Byly to domy čp. 124, 69, 68, 123, 24, 214 a 215 a 65 ha polí s chmelnicemi. Statek čp. 24 koupil od Frant. Kraupnera, kterýž býval starostou, a když statek prodal, odstěhoval se do Žatce. Na záhumence statku čp. 24 vystavěl pro svoje zaměstnance Jak. Štros domky čp. 214 a 215.

Dr. Emil Štros zůstal svobodný, dosti brzy zemřel a majetek po něm dědily sestry Marie a Zdeňka, vlastně už děti Fr. Lamač, advokát v Praze, a Lidmila Lamačová, úřednice v Praze.

Veškeré pozemky řečených dědiců v roce 1950 zapojeny byly do Jednotného zemědělského družstva v Kněževsi. Dr. Lamač a jeho sestra stavby v čp. 24 prodali držitelé statků čp. 122 a 45 Leo Hornofovi, domek čp. 214 Frant. Němečkovi a čp. 215 Antonínu Martínkovi.

Historie domu čp. 124 ukazuje také vývoj a rozvoj chmelařství po hlubokém jeho úpadku po válkách husitských. Chmel v Čechách pěstoval se již dávno. První písemné doklady o pěstování chmele v Čechách pocházejí sice až z roku 859, lze však předpokládat, že tu byl pěstován již předtím. Užíval se hlavně ke konzervování nápojů, aby déle vydržely.

Za hranice se také vyvážel. Již r. 1101 je zachován doklad o pěstování chmele v Čechách. Za Karla IV. se chmelařství značně rozšířilo. Vývoz chmelových sazenic byl zakázán pod trestem smrti. Řez chmele směli provádět jen vyučení chmelaři.

Husitské války však české chmelařství zničily (z větší části). Po nich se pěstoval chmel jen pro české pivovarnictví. Trvalo to několik století, než zase za hranicemi získal dobré jméno. To bylo již v době, kdy žil Jakub Štros.

Chmelařství vyžaduje hlubokou, úrodnou půdu a zvláštní klimatické podmínky. Tyto podmínky v Kněževsi jsou a proto Kněževs má ze všech obcí v Čechách nejvíce chmelnic. Chmelné sazenice vysazovaly se v polích a tak vznikly chmelnice. Každoročně

Rozvoj chmelařství

čp. 123 v r. 1956 po přestavbě. - viz list 505. Stavba čp. 123 byla v r. 1956 promajala jednot. zeměd. družstve
na 25 let. Stavbu provedlo jednotné zemědělské družstvo.

z jara stavěly se tyče asi 6 m dlouhé a po nich se vinuly chmelné pruty. Proutky chmelové se na ně zaváděly a slaměnými stébly se na tyče přivazovaly. Když pruty rostly, chodilo se v řadách se žebříky a z těch se pruty uvazovaly. V sezóně česání chmele se tyče vytahovaly a to někdy ztěžka. Chmelné pruty se z nich shrnovaly a na podzim se tyče stahovaly do bráhů.

Práce s tyčemi byla vždy namáhavá a zdoluhavá. A co nejvíce bránilo rozšíření chmelných ploch a pěstování chmele ve velkém, bylo sušení chmelných hlávek v době česání chmele. Vždyť sušení chmele bylo odvislé jen na slunném počasí. Načesaný chmel se sypal na plátěné lísky. Ty se na noc ukládaly do kůlen, když vyšlo slunce, vynášely se na dvůr. Běda však, zafoukal-li vítr. Hlávky z lísek vyletovaly a rozletěly se po dvoře a musily se sbírat ručně. Přišla-li znenadání bouřka, chmel na lískách namokl. Bylo-li počasí deštivé, česání musilo se zastavit a česači chmele nepracovali. To bývala zlá nesnáz.

Aby se chmel mohl pěstovati ve velkém, bylo třeba zřídit místo tyčí pevné konstrukce z dřevěných sloupů a pruty chmele pak vésti po provázcích nebo po drátkách a dále sušiti chmel neodvisle na počasí.

Deštivé počasí, trvalé deště, chladno, zralý nebo už skoro přezrálý chmel, to vniklo lidem myšlenku sušiti chmel tak, aby se k němu topilo. Ve světnicích stavěly se podstavce na lísky, topilo se pod ně v kamnech. To šlo. Bylo to přece vydatnější než sušení na slunci. Ale i to bylo málo, bylo třeba nějakého vydatnějšího sušení.

Proto začaly se stavěti prostorné místnosti, topilo se v nich ve zvláštních topeništích a plátěné lísky byly zaměněny za lísky s drátěným pletivem a to dvoje, troje i více nad sebou.

Tyto úpravy, sloupové konstrukce a zařízení sušáren to byly, které z drobné výroby umožnily velkovýrobu ve chmelařství, a to nejen pro domácí pivovarnictví a průmysl, ale i pro vývoz do ciziny a přinesly bohatství do chmelařských krajů a vesnic, ty způsobily, že Kněževes se stala výstavnou obcí.

A tehdy průkopníkem rozvoje ve chmelařství v našem kraji byl právě Jakub Štros.

Sušení chmele